

παρὰ μὲν τοῖς ἀτελεστέροις τῶν ζώων μόλις καταφανῆ γίνονται, παρὰ δὲ τοῖς ἐντελεστέροις ἀναλόγως καταφανέστερά εἰσι. Καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φυτὰ, ἅπερ εἰσὶν ἀκίνητα ζῶα, δύναται τις εἰπεῖν ὅτι ἀμφοτέρω ταύτῃ ὑπάρχουσιν· ἀλλ' οὐκ εἰσι καταφανῆ· διότι θέλησιν καὶ κίνησιν οὐκ ἔχουσι· φαίνονται ὅμως ὅτι ἀναζητοῦσι λανθάνοντως τὴν πρὸς συντήρησιν αὐτῶν τροφήν διὰ τῶν ῥιζῶν των, τὰς ὁποίας διευθύνουσι θαυμασίως λίαν μακρὰν ἐνίοτε πρὸς εὐρεσιν καὶ ἀπολαύσιν ὕλης θρεπτικῆς, καὶ ἀποφεύγουσι διαφοροὺς στροφαῖς καὶ ἐλιγμοῖς τῆς διευθύνσεως τῶν ῥιζῶν αὐτῶν πᾶν ὅ,τι οὐ συντελεῖ τῇ ὑπάρξει. Ὅπως οὖν ὁ ζωϊκὸς ὀργανισμὸς αὐτῶν ἀτελής ἐστι, οὕτω καὶ αἱ δύο αὐτὰ δυνάμεις τῆς ὑπάρξεως ἀτελεῖς εἰσι.

Καὶ ὁ ἄνθρωπος λοιπὸν ὡς ζῶον θεωρούμενος ἔχει τὰς δύο ταύτας δυνάμεις τῆς τέρψεως καὶ τοῦ πόνου, δι' ὧν διατηρεῖ τὴν ὑπαρξίν του. Ἡ ὑπαρξὶς τοῦ ἀνθρώπου οὐδόλως εἶνε ζωϊκὴ μόρον ὡς ἔχει πρὸς τ' ἄλλα ζῶα· ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἡθικὴ· διότι ὑπάρχει παρ' αὐτῷ ἰδίᾳ τις καὶ ἑξοχος δύναμις, καθ' ἣν διακρίνεται ἐντελὲς τῶν ἄλλων ζώων, καὶ ὁμοιάζει τῷ δημιουργῷ Θεῷ, πρὸς ὃν ἐστὶ κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὁμοίωσιν. Ἡ θεία αὕτη δύναμις εἶναι ἐν γένει ἡ δημιουργικὴ, ὁ νοῦς, τὸ πνεῦμα, ὁ λόγος, τὸ λογικόν· διὰ ταύτης παράγει νέας ιδέας, νέας μεθόδους, νέα σχήματα, νέα πράγματα, νέας μηχανάς, νέας ἐφευρέσεις καὶ ἀνταναλώσεις, κλπ. Πάντα ὅμως συντελοῦντα πρὸς τὴν εὐκολωτέραν ἀπολαύσιν τέρψεως, καὶ πρὸς ἀποφυγὴν πόνου. Τ' ἄλλα ζῶα, στερούμενα τῆς δημιουργικῆς ταύτης δυνάμεως, οὐδὲν νέον, οὐδὲν μηχανημα πώποτε δύνανται ἐπινοῆσαι· π. χ. οἱ πίθηκες, οἵτινες εἰσι τὰ τελειότερα ζῶα μετὰ τὸν ἄνθρωπον, ἀγαπῶσιν τὸ θερμαίνεσθαι, ὅταν εὐρίσκωσιν ἀνθρακίαν ἐτοίμην· ἀλλ' οὐδέποτε ἐνόησαν τὸ διατηρεῖν ταύτην τῇ προσθήκῃ ξύλων· διόπερ παραμένουσι μέχρις οὗ ἡ ἀνθρακίᾳ ἀποσβεσθῇ ἀφ' ἑαυτῆς.

Διὰ τοῦ λογικοῦ ὁ ἄνθρωπος ἐρευνᾷ καὶ ἐξετάζει τὰ ἐκτὸς ἑαυτοῦ, ἐξ ὧν ἀποκτᾷ ιδέας, γνώσεις καὶ ἀναπτύσσει ταύτας ἀναλόγως τῇ δυνάμει καὶ τελειότητι τοῦ λογικοῦ· διότι οὐ πάντες ἴσως μοίρας λογικοῦ τυγχάνουσιν· οὐ γὰρ πάντες πεφύκασιν ἐπίσης· διότι ἡ φύσις τὴν ἀνισότητά φιλεῖ· πώποτε δύο πράγματα τοῦ αὐτοῦ εἶδους τῆς αὐτῆς παραγωγῆς τυγχάνουσιν ἐπίσης καὶ ἀκριβῶς ἴσα καὶ τὰ αὐτά· ἀλλὰ μόνον ὁμοῖα δύνανται εἶναι.

Ἀλλὰ τὸ λογικὸν ἐνεργεῖ πρὸς ταῦτα δι' ἰδίων ὀργάνων, ὠρισμένων ὑπηρετεῖν μὲν τὴν ὑπαρξίν διὰ τῆς ἀπολαύσεως τοῦ τερπνοῦ, καὶ ἀποφυγῆς τοῦ ἀτέρπου, συνεργεῖν δὲ καὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ νοῦς. Τὰ ἰδία ταῦτα ὄργανα καλοῦνται αἰσθήσεις, αἵτινες εἰσι πέντε, διακρινόμεναι ἀπ' ἀλλήλων δι' ἰδίας ιδιότητος: Ἡ ὄρασις, ἡ ἀκοή, ἡ ὄσφρησις, ἡ γεῦσις, καὶ ἡ ἀφή. Οὕτως ὁ μὲν νοῦς ἐνεργεῖ διὰ τῶν αἰσθήσεων· αὐταὶ δὲ ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τοῦ νοῦς· οὐδὲν ἐν τῷ νῷ, ὃ μὴ ἐν τῇ αἰσθήσει· λέγει ὁ σοφὸς Ἀριστοτέλης. Ὅθεν νοῦς

ἄνευ αἰσθήσεων εἶναι δύναμις νεκρά, καὶ αἰσθήσεις ἄνευ νοῦς εἰσι δυνάμεις ἄνευ ἀποτελέσματος. Διὰ τοῦτο, ἐν ᾧ εἰς τὰ τελειότερα ζῶα ὑπάρχουσιν αἱ αἰσθήσεις, ἀλλὰ μὴ ὑπάρχοντος λογικοῦ, οὐδὲν νεοφανές, οὐδεμίαν ἀνάπτυξιν ἔργων ἐπενέγκουσι. Καὶ πάλιν ἐὰν λογικὸς νοῦς ὑπάρχῃ, αἰσθήσεις ὅμως οὐ προσηκόντως ἔχουσιν, οὐδὲν ἀποτέλεσμα δημιουργικὸν παραχθήσεται. Ἐν τίνι λοιπὸν ἔγκειται τὸ ἀτελές τῶν ἔργων τῶν λεγομένων ἀλόγων ζώων; ἐν τῇ στερήσει τῆς δημιουργικότητος, ἢ ἐν τῇ ἀτελείᾳ τῶν πέντε αἰσθήσεων; ἑῶντες ταῦτα τοῖς περὶ τὴν φιλοσοφίαν οὖσιν, ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ θέμα.

Ἡ δύναμις τῶν αἰσθήσεων οὐδόλως τυγχάνει ἐπίσης παρ' ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ ἀνεπτυγμένη· διότι ἐξαρτάται ἐκ τῆς φυσικῆς διαπλάσεως καὶ διαθέσεως τοῦ διοργανισμοῦ τοῦ σώματος, ὅστις ὑπάρχει φύσει ἀνόμοιος, τοῖς μὲν ἐντελεστέροις, τοῖς δὲ ἡλειπέτεροις· καθ' ἅπερ ἐν ἀρχῇ ἅμα τῇ συλλήψι διαμορφωθῇ ἑκαστος, καὶ καθ' ὅσον κατόπιν τύχει ἀναπτύξεως ἐν τε τῇ ἐνδομητρῷ ζωῇ, καὶ ἐν τῇ ἐξωμητρῷ, καθ' ἣν γίνεται ἡ ἀνάπτυξις τῶν αἰσθήσεων ἀναλόγως τῇ προόδῳ τῆς ἡλικίας, καὶ τῇ τυχούσῃ διαμορφώσει ἐξ ἀνατροφῆς καὶ τῇ φυσικῇ μοίρᾳ ἐκάστου.

Ὅσον λοιπὸν αἱ αἰσθήσεις εἰσι μάλλον ἀνεπτυγμέναι, τόσον αἱ ἀντιλήψεις γίνονται ἐντελεστεραι, καὶ ἡ τοῦ νοῦς ἀνάπτυξις καθίσταται μείζων, καὶ διευκολύνει τὰς ἀπολαύσεις τοῦ τερπνοῦ καὶ τὴν ἀποφυγὴν τοῦ ἀτέρπου· ἐκ δὲ τῆς μεγάλης ἢ μικρᾶς ἀναπτύξεως τῶν αἰσθήσεων γίνεται καὶ ἡ διαφορὰ τοῦ ἐξευγενισμοῦ.

Η ΡΟΖΑ

Ἡ ΤΑ ΔΥΟ ΦΡΟΥΡΙΑ

[Συνέχεια· ἴδε ἀριθ. 22.]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ἡ Ρόζα πληροφορεῖται ὅτι ὁ Ἰππότης Ἐμβῆς ἐπληγώθη καιρίως μακρὰν τῆς πατρίδος του.—*Mal-lor* ἐχάρη ἐπὶ τούτῳ, ἀλλὰ μετανοεῖ καὶ ἀνταποδίδει καλὸν ἀντὶ κακοῦ, σώζουσα τὸν μοιρογενῆ αὐτοῦ υἱόν, ὅστις ἔπεσε εἰς τὸ φρεῦρ.

Οὐχὶ πολὺ μετὰ τὰ ἐκτεθέντα ἐν τῷ τελευταίῳ μου κεφαλαίῳ συμβάντα, ὁ Ἰππότης Ἐμβῆς καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ του ἐπεχείρησάν ἐκστρατεῖαν τινά· ἀλλὰ ταχέως ὕστερον ἠγγέλθη ὅτι αὐτὸς ἐπληγώθη ἐπικινδύνως ἐν τῇ οἰκίᾳ ξένων τινῶν μακρὰν τοῦ φρουρίου του. Ὅσον δὲ κακὰ καὶ ἐν ἥσαν ἰδιότητές τινες τοῦ Ἐμβῆ, ὁ Ἠλδέρτος ὅμως διέκειτο εὐνοϊκῶς πρὸς τε τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ· ἕνεκα λοιπὸν τῆς διαθέσεώς του ταύτης ἐλυπήθη ἐπὶ τῇ θλιβερᾷ ἀγγελίᾳ· οἱ δὲ ὑποκείμενοι εἰς τὸν Ἐμβῆν πάσης τάξεως καὶ βαθμοῦ, εὐλαβικῶς συναμερίζοντο τὴν λύπην τῆς δεσποίνης αὐτῶν· διότι ἦτο πάντοτε γενναία καὶ εὐμενὴς πρὸς αὐτοῦς.

Περὶ τοῦ συμβεβηκότος τούτου ἡ Ρόζα θερμῶς ἐπιθύμει νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ πατρὸς της· καὶ παρατηρήσασα ὅτι ὁ θυρωρὸς εἶχε περισσοτέρως ἢ τὸ σὺνηθες ἐργασίας ἐπρότεινε νὰ κομίσῃ αὐτὴ τὸ γεῦμα εἰς τὸν μόνον ἐτι κρατούμενον δεσμώτην (διότι ὁ μὲν φωνεὺς ἐθνακτώθη, ἡ δὲ παράφρων γυνὴ μετετέθη ἀλλαχοῦ.) «Ναί, Ρόζα, δύνασαι νὰ κομίσῃς σὺ τὸ γεῦμα, ὁ ὑπέλαβεν ἡ γυνὴ τοῦ θυρωροῦ, «καὶ οὕτως ὁ κύριός σου δύναται νὰ καθίσῃ εἰς τὴν τράπεζαν ἐν ἀνέσει.» Πλὴν τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ὕδατος, ἡ Ρόζα ἐπῆρε κρυφίως δύο βραστὰ αὐγά καὶ λευκὸν ψωμίον κομισθέντα ὑπὸ τῆς Ἀγνῆς τὴν παρελθοῦσαν ἡμέραν.

Ὁ Ἰππότης Ἐλθέρτος λίαν ἐλυπήθη παρατηρήσας ὅτι ἐνῶ ἡ Ρόζα ἐδιηγείτο τὴν ἐπελθοῦσαν συμφορὰν εἰς τὸν ἐχθρόν του, οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῆς ἐδείκνυντο χαρὰν τινα· ὁ δὲ τόνος τῆς φωνῆς της κατέπειθεν αὐτὸν περισσότερον ἢ οἱ λόγοι της, ὅτι αὐτὴ μᾶλλον ἐχάρη ἐπὶ τῇ δυστυχίᾳ τοῦ σκληροῦ Ἰππότου. Ὅθεν, ὁ ἐξαίρετος οὗτος πατήρ, ἔλαβεν ἀφορμὴν νὰ ὁμιλήσῃ πρὸς αὐτὴν σπουδαίως, λέγων, ὅτι ὁ χριστιανὸς ἔχει καθήκον ὄχι μόνον νὰ συγχωρῇ τὰς γενομένας πρὸς αὐτὸν ἀδικίας, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀνταποδίδῃ καλὸν ἀντὶ κακοῦ. «Σὲ βεβαίω» ἔλεγε, «τόσον ἀπέχω τοῦ νὰ χαίρω ἐπὶ τῇ συμφορᾷ ἀνδρός, ὅστις ἀδικῶς μὲ κατέχει ἐν τῇ φυλακῇ ταύτῃ, ὥστε ἤθελον εὐχαριστηθῆ μὲγάλως νὰ τὸν βοηθήσω καὶ νὰ τὸν ὑπερκασισθῶ ἐν τῇ μεγίστῃ αὐτοῦ ἀνάγκῃ.»

Ἐπὶ δὲ τῇ ἐρωτήσει τοῦ Ἐλθέρτου, πῶς θεωρεῖ τὰ τέκνα τοῦ Ἰππότου Ἐμβῆ, αὐτὴ ἀπεκρίθη, «σπανίως βλέπω αὐτὰ, καὶ ποτὲ δὲν ἤκουσα τὴν φωνὴν των, εἰ μὴ πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, ὅτε ἦλθον εἰς τὴν μεγάλην αὐλὴν διὰ νὰ παίξωσιν. Αὐτὰ ἔπαθον τὴν εὐφροσύνην, τὴν ὁμῶς εὐρίσκονται εἰς ἀνὰ ἄνδρῶσιν· ἡ δὲ κυρία Χίλδα θέλει νὰ μὴ ἀπομακρύνωνται, ὅσον τὸ δυνατόν ἀπ' αὐτῆς, ὥστε νὰ δύναται νὰ τὰ βλέπῃ ἐκ τοῦ δωματίου της, εἰς τὸ ὅποιον ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαμένει. Τὰ δύο κοράσια της εἶναι ὡραιότατα καὶ φαίνονται φιλόφρονα καὶ ἀξιαγάπητα· ὁ δὲ ἀδελφός των εἶναι παιδίον καλόν, δραστήριον καὶ ὡραῖον — τεσσάρων περίπου ἔτων τὴν ἡλικίαν.» Τότε ὁ καλὸς μας Ἰππότης παρεκίνησε τὴν θυγατέρα του νὰ ἐπιζητήσῃ εὐκαιρίαν νὰ φανῇ χρήσιμος εἰς τὰ παιδιά ταῦτα. «Ἄν δὲ ἀπαντήτης που τὴν μητέρα αὐτῶν» εἶπε, «μὴ λησμονήσης, Ρόζα μου, ὅτι αὐτὴ εἶναι τεθλιμμένη· δεῖξον λοιπὸν διὰ τῶν βλεμμάτων σου τοῦλάχιστον ὅτι συμπαθεῖς πρὸς τὰς θλίψεις της.»

Ἐνδεχόμενον νὰ μὴ γνωρίζωσι πάντες οἱ ἀναγνώσται μου ὅτι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τὰ φρούρια πολλάκις ἐπολιορκούντο· δηλαδὴ περικυκλοῦντο ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐπὶ πολλοὺς μῆνας, ὥστε ἦτο ἀπολύτως ἀναγκαῖον νὰ ἦναι ἐφοδιασμένα μὲ ἀφθονον ὕδωρ. Νομίζω ὅτι οὐδὲν φρούριον ὑπάρχει εἰς τὴν ἀγαπητὴν ἡμῶν πατρίδα ἢ εἰς ξένας χώρας ἄνευ φρέατος. Ἰσως τινὲς ἀπὸ σᾶς ἐπεσεκέθητε τὸ ἐν Καρσιβρούκ

φρούριον (ὅπου ὁ βασιλεὺς Κάρολος δ' Α' εἶχε φυλακισθῇ) καὶ εἴδετε τὸ φρέαρ τὸ τοσοῦτον ἀξιοσημείωτον διὰ τὸ βάθος καὶ ἐξαίρετον ὕδωρ αὐτοῦ. Τοῦτο λοιπὸν θέλει σᾶς δώσῃ καθαράν ἰδέαν περὶ τοῦ φρέατος, τὸ ὅποιον μετ' ὀλίγον θέλω περιγράψῃ. Ἐξ ὧν ἀναφέρει ὁ Γάλλος συγγραφεὺς περὶ τοῦ φρέατος τούτου, νομίζω ὅτι ἦτο ἐπίσης βαθύ, ἀλλὰ πλατύτερον κατὰ τὴν περιφέρειαν· τὸ ἄνω δὲ μέρος αὐτοῦ ἦτο ἐστεγασμένον καὶ ὑπεράνω τῆς στέγης ἐξηπλοῦντο οἱ κλάδοι δύο ὠραίων δένδρων· ὅλα δὲ τὰ εὐρύχωρα μέρη τῆς αὐλῆς ἦσαν καταπράσινα ὑπὸ χλόης καὶ πλῆρη ἀνθέων· οἱ δὲ ξένοι, οἱ ἐπισκεπτόμενοι τὸ φρούριον, ὠδηγοῦντο πρὸς τοῦτο τὸ φρέαρ ἵνα ἴδωσι καὶ αὐτό. Ἡμέραν τινὰ, ἀπόντος ἐτι τοῦ Ἰππότου Ἐμβῆ, τῆς δὲ κυρίας Χίλδας διαμενοῦσης ἐν τῷ δωματίῳ της ἔνεκα ἀσθενείας, ὁ μικρὸς υἱὸς των, Ἐβάρδος τοῦνομα, καὶ αἱ ἀδελφαὶ του ἐπαίζον ἐν τῇ αὐλῇ, ἐπιτηροῦμενοι ὑπὸ τῆς παιδαγωγοῦ, ἥτις εἶχε παραγγελθῇ νὰ μὴ ἀφήσῃ τὰ παιδιά οὐδὲ στιγμὴν μόναν. Διέταξε δὲ ἡ κυρία Χίλδα τὰ τέκνα της νὰ μὴ πλησιάζωσι διόλου εἰς τὸ φρέαρ, ἀλλὰ γινώσκουσα ὅτι ζωηρὸν παιδίον ἐν τῇ αὐτῇ ἡλικίᾳ δύναται νὰ λησμονῇ τὰς παραγγελίας τῆς μητρὸς του καὶ νὰ ρισκοκινδυνεύῃ ἄνευ προθέσεως ἀπειθείας, δὲν ἤθελε ν' ἀφήσῃ τὸν Ἐβάρδον νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν μεγάλην αὐλὴν (ὡς τὴν ὠνόμαζον) ἄνευ τῆς ἐπιτηρήσεως παιδαγωγοῦ ἀξίας πάσης ἐμπιστοσύνης. Ἡ νεαρὰ αὕτη παιδαγωγὸς εἶχεν ἐλάττωμά τι, ὅπερ δύναται νὰ φανῇ πρὸς ἡμᾶς ἀνάξιον μνείας, ἐν τοσοῦτῳ τὸ ἐλάττωμα τοῦτο ἐπέφερεν ἀπειθειαν, ἀμείλιαν σπουδαίου καθήκοντος καὶ σχεδὸν τὸν θάνατον παιδίου ἐμπιστευθέντος εἰς αὐτήν! ἦτο *Μιχρος*, δηλ. ἐπεθύμει νὰ τρώγῃ *ρόστιμα* πράγματα! Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην περὶ ἧς ὁμιλῶ, ἡ κόρη αὕτη ἔδραμεν εἰς τὸ μαγειρεῖον, τὸ ὅποιον δὲν ἔκειτο μακρὰν διὰ νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν μάγειρον τεμάχιον γλυκύματος ἢ ὀπωρικόν τι, ἀφήσασα τὰ τρία παιδιά μόναν. Κατὰ δὲ τὴν βραχυτάτην ἀπουσίαν αὐτῆς, πτηνόν τι καθήμενον ἐπὶ ἐνὸς τῶν δένδρων εἴλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ Ἐβάρδου, ὅστις ὕψωσε τὸν δάκτυλόν του πρὸς τὰς ἀδελφάς του ἵνα σιωπήσωσι καὶ συρόμενος ἐλαφρῶς, βαθμυδὸν ἐπλησίαζε πρὸς τὸ πτηνὸν ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ τὸ ἴδῃ μόνον. Τὸ δὲ πτηνὸν ἐπέτα ἀπὸ κλάδου εἰς κλάδον, κατήλθεν ἐπὶ τῆς στέγης καὶ τέλος ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ χεῖλους τοῦ κάδου. Ὁ δὲ ἀπλοῦς Ἐβάρδος ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο ἀπλώσας τὴν χεῖρά του νὰ τὸ φθάσῃ· οὕτω μὴ ἀναλογιζόμενος τὸν κίνδυνον, λησμονῶν δὲ τὴν ἀπαγόρευσιν τῆς μητρὸς του, ἔκλινε πρὸς τὸ ἔκρον τοῦ φρέατος, ἐδοκίμασε ν' ἀρπάξῃ τὸ πτηνόν, ἔχασε τὴν ἰσορροπίαν του καὶ ἔπεσεν εἰς τὸ φρέαρ! Ἐκ τῆς κραυγῆς τῆς ἀδελφῆς του, καὶ τῶν τρομερῶν λέξεων, «ὁ Ἐβάρδος ἔπεσεν εἰς τὸ φρέαρ, ὁ Ἐβάρδος ἔπεσεν εἰς τὸ φρέαρ,» ἡ πάσχουσα μήτηρ αὐτοῦ ὤρμησε πρὸς τὸ παράθυρον καὶ βλέπουσα δύο μόνον ἐκ τῶν τέκνων της, παρευθὺς ἐλειπομένησεν. Ἦκουσε δὲ καὶ ἡ Ρόζα τὰς κραυγὰς,

ἔσπευσεν εἰς τὴν αὐλὴν εἶδεν ὅτι τὸ παιδίον ἂν καὶ εἰς βάθος πολὺ προχωρήσαν δὲν εἶχε φθάσει μέχρι τοῦ ὕδατος· διότι ἐνῶ ἔπιπτε τὸ ἔνδυμά του περιπλέχθη εἰς μίαν τῶν ἀρπαγῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ κτίσται ἐστερέωνον τὰς κλίμακας τῶν, ὁσάκις ἦτο ἀνάγκη νὰ ἐπισκευασθῇ τὸ φρέαρ ἀπὸ τὴν ἀρπάγη ταύτην ἐξαρτηθεῖς ἐκρέματο κατακέφαλα. Οὐδὲ στιγμῆς ἀναβολὴ ἐπατρέπετο· ὅθεν μετὰ ἀκαταλήπτου ταχύτητος ἡ θαρβύλα καὶ εὐαίσθητος κόρη, εἰσῆλθεν εἰς τὸν κάδδον καὶ προσέταξε τὴν ἐκπεπληγμένην παιδισκωγὸν νὰ τὴν καταβιβάσῃ εἰς τὸ φρέαρ ὅσον τάχιστα. Ἦτο μὲν ἀρκετὸς ὥρος ἀπὸ τὸ μέρος, ὅπου ἀνηρτήθη τὸ παιδίον μέχρι τοῦ ἄλλου μέρους τοῦ φρέατος, ἀλλὰ δύσκολον ἔργον ἦτο νὰ ὀδηγήσῃ τὸν κάδδον οὕτως, ὥστε νὰ μὴ κτυπήσῃ ἐπάνω εἰς αὐτὸν καὶ συγχρόνως νὰ μὴ ἀνατραπῇ ἐκ τοῦ βάρους αὐτῆς. Ἀλλ' ὁ μέγιστος ἀγὼν ἦτο, ὅτε τὸ ἔντρομον παιδίον ἔβαλε τοὺς βραχίονάς του περὶ τὸν λαιμὸν αὐτῆς. Ἡ δυστυχὴς Ρόζα σχεδὸν ἀπώλεσε πάσας τὰς ἐλπίδας τοῦ νὰ δυνηθῇ ν' ἀποσπᾷ τὸ ἔνδυμά του ἀπὸ τὴν ἀρπάγην καὶ νὰ ἐμπορέσῃσιν ὁ ἔντρομος παῖς καὶ αὐτὴ, νὰ σταθῶσι σταθερῶς ἐντὸς τοῦ κάδδου καὶ νὰ μὴ πέσωσιν εἰς τὸ ὕδωρ ἐνόσω αὐτὸς ἀνεσύρετο. Ἡ δὲ παιδισκωγὸς συναίσθηνομένη τὸ πταίσμά της κατέβαλλε μεγίστην προσπάθειαν ὅπως βοηθήσῃ τὴν Ρόζαν· ἅμα δὲ ἐξῆλθε σῶος ὁ Ἐδάρδος αὐτὴ ἔδραμε μετ' αὐτοῦ πρὸς τὴν κυρίαν Χίλδαν μόλις συνελθοῦσα εἰς ἐκυτὴν. Ἡ δὲ Ρόζα τρέμουσα ἐκ τοῦ υπερβολικοῦ ἀγῶνος καὶ τῶν διαφόρων συγκινήσεων ἀπῆλθεν εἰς τὸ ταπεινὸν δωμάτιόν της, ὅπως ἀναπέμψῃ τὰς θερμὰς εὐχαριστίας της πρὸς τὸν Θεόν, ὅστις κατέστησεν αὐτὴν ὄργανον τῆς σωτηρίας φιλήτατου τέκνου τοῦ ἐχθροῦ τοῦ πατρὸς της. Πόσον δὲ τῶρα αὐτὴ ἐπεθύμησε νὰ χαροποιήσῃ τὴν εὐγενῆ καρδίαν τοῦ πατρὸς της! Ἡ δὲ ἰδέα ὅτι ἡ εἰδησις ἤθελεν εὐχαριστήσῃ αὐτὸν προσέθετε νέαν χαρὰν εἰς αὐτήν. Μόλις παρήλθον ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας καὶ ἡ Ρόζα προσεκλήθη ὑπὸ τῆς κ. Χίλδας, ἥτις ἔμαθε παρὰ τῶν

θυγατέρων της καὶ τῆς παιδαγωγοῦ πάσας τὰς λεπτομερείας τοῦ ἡρωικοῦ κατορθώματός της. Τὴν ἐφίλησε φιλοστόργως ὡς σώτειραν τοῦ υἱοῦ της· ἔκλαιε δὲ μετὰ πάθους ἐνῶ ἐπὶ ματαίῳ προσεπάθει νὰ ἐκφράσῃ τὴν εὐγνωμοσύνην, ἣν ἡσθάνετο. Συνελθοῦσα δὲ εἰς ἐκυτὴν ἡ κυρία αὐτή, εἶπε: «ἀξιολογᾶσθε κόρη! ἀδύνατον εἶναι νὰ ἀνταμειφθῇ ὑπ' ἐμοῦ πρεπόντως τὸ παράδοξον θάρρος σου, ἡ ἐτοιμότης τοῦ νοῦ σου καὶ ἡ ἀγαθότης σου πρὸς τὸ παιδίον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἦτο ὅλως ξένον πρὸς σέ. Ἐντοσούτῳ ἡ ἀμοιβή σου πρέπει ν' ἀναβληθῇ μέχρι τῆς ἐπικνώδου τοῦ συζύγου μου. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ πρέπει νὰ ἀντικαταστήσῃς τὴν

ἀνίκανον παιδαγωγὸν πρὸς τὴν ὁποίαν, ἐνωρεῖται, δὲν πρέπει τοῦ λοιποῦ νὰ ἐμπιστευθῇ τὴν φροντίδα τῶν τέκνων μου. Θέλω δὲ πρᾶξι πᾶν τῷ ἐπ' ἐμοὶ νὰ κατεστήσῃ εὐάρεστον τὴν νέαν σου ὑπηρεσίαν, τὰ δὲ ἀναγκαιοῦντα σοι ἐνδύματα θέλουσιν ἐτοιμασθῇ ἀμέσως δι' ἰδίων μου ἐξόδων.» Μετὰ συγκινητικῆς δὲ μετριοφροσύνης ἀπάντησεν ἡ Ρόζα, «ἀδέσποινα, δὲν ἔπραξ ἐγὼ εἰ μὴ τὸ καθικόν, ὅπερ ἡ εὐεργετικὴ Πρόνοια, ἥτις ἐφορᾷ ἐφ' ἡμᾶς, μοι ὑπέδειξε. Ἄν δὲ μοι ἐπιτρέπεται νὰ ζητήσω χάριν τινά, αὐτὴ εἶναι τὸ νὰ συγχωρήσῃς καὶ νὰ κρατήσῃς εἰς τὴν ὑπηρεσίαν σου νέαν, ἥτις μετενόησε καὶ βεβαίως λυπημένη ἐπὶ τῷ πταίσματι αὐτῆς, θέλει βεβαίως προσέχει τοῦ λοιποῦ ὥστε

νὰ μὴ ὑποπέσῃ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ σφάλμα.»

Ἡ κυρία Χίλδα θαυμάζουσα τὸν παρρησιαστικὸν καὶ ἐν ταῦτῳ μετριοφρονά ττρόπον, τὴν κομψὴν προφορὰν καὶ τὴν κεχαριτωμένην στάσιν τοῦ σώματος καὶ τὴν ἀφιλοκέρδειαν αὐτῆς, ἵνα βοηθήσῃ τὴν παιδαγωγόν, ἐθεώρησε πάντα ταῦτα ἐπίσης ἐκπληκτικά, ὡς πρὸς κόρην κατέχουσιν ἐν τῇ κοινῇ τῶν μικρὰν θέσιν· φαίνεται ὅτι ὀλίγον ἐγνωρίζε ἡ κυρία Χίλδα ὅτι καὶ μεταξὺ τῶν πτωχῶν παρουσιάζονται πολλάκις παραδείγματα ὅχι μόνον φιλανθρωπικῶν αἰσθημάτων, ἀλλὰ καὶ αὐταπαρνήσεως, πρηνεῖς ἀγάπῃ καὶ ἀληθὲς εὐγένεια τῆς ψυχῆς. «Ζήτησον, ὅτι θέλεις,» εἶπεν ἡ κυρία Χίλδα, «ἀδύνατον εἶναι ν' ἀπο-

ποιηθῶ. Κατὰ τὴν παράκλησίν σου λοιπὸν διατηρῶ, τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος τὴν παιδαγωγὸν εἰς τὰ καθήκοντά της· ἀλλ' εἶναι φανερόν εἰς ἐμέ ὅτι, ἂν καὶ ἡ δυστυχία σὲ κατέλαβεν ἐν τῇ νεκρᾷ σου ἡλικίᾳ, δὲν ἦτο προωρισμένη διὰ τὴν μικρὰν θέσιν ἐν ᾗ εὐρίσκεσαι. Ἀπὸ τοῦδε θὰ σὲ μετχειριζώ-

στερήσει τοῦ νὰ βλέπῃ τὸν πατέρα της, ἀλλ' ἤθελε λαμβάνει πάλιν τὴν ἀθλίαν τροφήν, ἥτις συνίστατο, ὡς ἐρρέθη, ἀπὸ ἀθλίου ζωμοῦ, ὕδατος καὶ προστύγου ἄρτου. Ἡ κυρία βεβαίως ἐξεπλάγη ἐπὶ τῇ ἀποποιήσει τῆς κόρης τοῦ νὰ ὠφελήθῃ τῆς καλωσύνης της, ἀλλὰ διὰ νὰ τὴν ἐκβάλλῃ ἀπὸ τὴν στενοχωρίαν

Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΟΥΡΚΟΣ [Ἦδε σελ. ὀπισθεν]

μεθ' ἐν τῷ φρουρίῳ τούτῳ, ὡς θυγατέρα μου· ὁ δὲ σύζυγός μου δὲν θέλει ἐναντιωθῇ εἰς τὴν ἀπόφασίν μου ταύτην.» Ἡ Ῥίζα ἐφαίνετο λίαν συγκεχυμένη· ἀπορούσα δὲ τί νὰ ἀπαντήσῃ, ἔμεινε σιωπηλή. Τὸ νὰ παρκετῇ τῆς ὀπηρεσίας τοῦ θυρωροῦ οὔτε νὰ συλλογισθῇ ἠδέναιτο· διότι τοῦτο ἤθελεν ἔχει μόνον τὴν

της, εἶπε· «σοὶ παρχωρῶ ὅσον καιρὸν θέλεις νὰ σκεφθῇς κατὰ πόσον δύναμαι νὰ σοὶ εἶμαι χρήσιμος ἵνα σε εὐχαριστήσω· εὐχαρίστως θέλω πράξῃς ὅ,τι δύναμαι δὲ ὅπως δείξω τὴν ἀγνωμοσύνην μου. Δύνασαι δὲ νὰ ἐργασαι πρὸς ἐμὲ ὅποτε δὴ ποτε θέλῃς.»

[ἔπεται συνέχεια.]